

РЕФОРМУВАННЯ ТЕРИТОРІАЛЬНОГО ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ В СЛОВАЧЧИНІ: ПОЛІТИКО-ПРАВОВІ АСПЕКТИ

REFORMING TERRITORIAL PUBLIC ADMINISTRATION IN SLOVAKIA: POLITICAL AND LEGAL ASPECTS

Ключкович А. Ю.

Доктор політичних наук, доцент,
завідувач кафедри політології і державного управління,
ДВНЗ «Ужгородський національний університет»,
м. Ужгород, Україна
ORCID: 0000-0001-6573-6500

Гуштан В. В.

Аспірант кафедри політології і державного управління,
ДВНЗ «Ужгородський національний університет»,
м. Ужгород, Україна
ORCID: 0000-0002-0512-2643

Anatoliy Klyuchkovych

Doctor of Political Sciences, Associate Professor,
Head at the Department of Political Science and State Administration,
Uzhhorod National University,
Uzhhorod, Ukraine

Vitaliy Hushtan

Postgraduate Student at the Department of Political Science and State Administration,
Uzhhorod National University,
Uzhhorod, Ukraine

Актуальність дослідження полягає в тому, що в умовах трансформації реформування територіально-го публічного управління є важливим чинником досягнення стабільного розвитку держави та підвищення ефективності управління на місцевому рівні. Словацький досвід є важливим орієнтиром для країн, що перебувають на етапі реформування системи публічного управління. Метою дослідження є аналіз політико-правових аспектів реформування територіального публічного управління в Словаччині, визначення основних етапів реформ, їхніх результатів та проблем. Дослідження ґрунтується на комплексі наукових підходів, що включає історичний і системний методи, порівняльний і структурно функціональний аналіз. За результатами дослідження встановлено ключові етапи реформування територіальної організації публічного управління, починаючи з постсоціалістичних перетворень початку 1990-х років і до модернізації публічного управління після вступу Словаччини до ЄС. Кожен етап базувався на законодавчій основі, що відображала взаємодію політичних і правових факторів. Висвітлено вплив реформ на децентралізацію влади, розбудову органів самоврядування, покращення їх управлінської спроможності та розвиток демократичних процесів у Словаччині загалом. Законодавчі зміни були спрямовані на вдосконалення адміністративно-територіальної структури, запровадження регіонального самоврядування, закріплення принципу субсидіарності та перерозподіл повноважень між центральними й місцевими органами влади. Встановлено труднощі, з якими стикнулася Словаччина в процесі реформування, серед яких: надмірна політизація реформ, недостатня прозорість у процесі ухвалення рішень, загострення проблем фінансування місцевого самоврядування та послаблення контролю з боку держави за реалізацією делегованих повноважень. Словацька Республіка, проходячи через серію реформ, змогла створити модель територіального публічного управління, яка відповідає європейським стандартам і стала основою для сталого розвитку країни. Аналіз словацького досвіду показав як складність перетворень, так і потенціал його адаптації в Україні, яка, незважаючи на війну, орієнтується на проведення управлінських реформ у євроінтеграційному контексті.
Ключові слова: Словацька Республіка; реформування; територіальна організація; децентралізація; публічне управління; самоврядування; правове забезпечення.

The relevance of this study lies in the fact that, in the context of transformation, the reforming territorial public administration is essential for achieving the stable development of the state and improving the effectiveness of

local-level governance. The Slovak experience represents a valuable point of reference for countries undergoing the reform of their public governance systems. The purpose of this study is to analyze the political and legal aspects of the reform of territorial public administration in Slovakia, to identify the main stages of reforms, results, and possible issues. The research is grounded in a set of scientific approaches, including historical and systemic methods, along with comparative and structural-functional analysis. Based on the results of the study, the key stages of reforming the territorial organization of public administration have been established, starting from the post-socialist transformations of the early 1990s to the modernization of public governance following Slovakia's accession to the EU. Each stage was based on a legislative foundation that reflected the interaction between political and legal factors. The study highlights the impact of reforms on the decentralization of power, the establishment and strengthening of local self-government bodies, the improvement of their governance capacity, and the development of democratic processes in Slovakia as a whole. Legislative changes were aimed at improving the administrative-territorial structure, introducing regional self-government, consolidating the principle of subsidiarity, and redistributing powers between central and local authorities. The difficulties encountered by Slovakia during the reform process have been identified, including excessive politicization of reforms, insufficient transparency in the decision-making process, worsening issues in the financing of local self-government, and a weakening of state control over the implementation of delegated powers. By going through a series of reforms, the Slovak Republic succeeded in establishing a model of territorial public administration that meets European standards and has become a foundation for the country's sustainable development. The analysis of the Slovak experience has demonstrated both the complexity of the transformations and the potential for their adaptation in Ukraine, which, despite the ongoing war, is focused on carrying out administrative reforms in the context of European integration.

Key words: Slovak Republic; reforming; territorial organization; decentralization; public administration; self-government; legal support.

ВСТУП

Реформування територіальної організації публічного управління у країнах Центральної Європи, зокрема Словаччині, стало важливим етапом на шляху до демократизації та інтеграції в європейські структури. Однією з ключових складових реформування було оновлення правової бази та запровадження інституційних механізмів, які дозволили провести децентралізацію влади, посилити роль місцевих органів влади, забезпечити більш гнучку адаптацію публічного управління до швидко змінюваних політичних і соціально-економічних умов. У політико-правовому аспекті словацький підхід до реформування публічного управління є цінним досвідом для України, яка в умовах війни та післявоєнного відновлення потребуватиме ефективного регулювання, зокрема у питаннях відбудови регіонів, розвитку місцевої економіки та соціальної інфраструктури.

ОГЛЯД ЛІТЕРАТУРИ

Підходи до реформування територіального публічного управління в Словаччині знайшли своє відображення насамперед у працях словацьких науковців. У публікаціях Й. Бушіка [1], І. Дудінської [2], Е. Ковачової [3], В. Ніжнянського [4], М. Цірнера [2]) розкривається вплив комплексу чинників на реформування публічного управління у Словаччині, зокрема в контексті вдосконалення адміністративно-територіального устрою та реорганізації місцевих органів влади. Як підкреслюють словацькі дослідники, попри численні досягнення у сфері децентралізації, реформування публічного управління в країні все ще не завершено. Осмислюючи історію розвитку публічного управління, Е. Ковачова зазначає, що часовий горизонт (зміна політичних структур і відповідно уряду) грав на шкоду ре-

лізації реформних змін, оскільки однієї виборчої каденції недостатньо для досягнення очікуваних результатів та ефектів [3, с.110].

Важливий внесок у дослідження проблеми зробили українські науковці, які, зокрема, акцентували увагу на значенні адміністративно-територіальної реформи (О. Бобрик [5], фіскальної децентралізації (І. Гнидюк [6]), децентралізації влади (А. Ключкович [7]) для розвитку публічного управління у Словаччині. В контексті адаптації словацького досвіду фінансової децентралізації І. Гнидюк розробив рекомендації для вдосконалення бюджетної системи України [6, с. 86-87]. Аналіз літератури з проблематики дозволяє зробити висновок, що процес реформування територіального публічного управління в Словаччині є багатограним, і зокрема потребує розкриття політико-правових аспектів, які визначають можливості та обмеження для реалізації змін у цій сфері.

МЕТА ТА ЗАВДАННЯ

Метою дослідження є розкриття політико-правових аспектів реформування територіального публічного управління у Словаччині, аналіз результатів перетворень і викликів, з якими стикалися уряди на різних етапах реформ. В даному контексті також важливим є з'ясування впливу реформених перетворень на децентралізацію, управлінську спроможність і демократичні процеси в країні загалом.

МЕТОДИ ДОСЛІДЖЕННЯ

Для досягнення поставленої мети дослідження використано комплекс методів. Історичний підхід дозволив простежити еволюцію законодавчих змін, які стали основою реформування територіального управління у Словаччині. Порівняльний аналіз дав змогу з'ясувати специфіку словацької

моделі публічного управління у контексті пост-соціалістичної трансформації. Системний підхід сприяв розгляду процесів реформування у взаємозв'язку з політичними та соціальними змінами, що відбувалися в країні, а структурно-функціональний аналіз допоміг з'ясувати роль і функції різних рівнів публічного управління в нових умовах. Поєднання зазначених методів дозволило цілісно проаналізувати політико-правові аспекти управлінських реформ у Словаччині, а також визначити практики реформування, які можуть бути адаптовані до сучасних умов з урахуванням національної специфіки.

РЕЗУЛЬТАТИ

Реформування системи територіального публічного управління в Словацькій Республіці охоплювало кілька етапів, кожен з яких ґрунтувався на законодавчій базі як результаті взаємодії політичних і правових чинників.

На початку 1990-х рр. реформування словацького територіального управління відбувалося в контексті загальної демократичної трансформації ЧСФР. У цей період були ухвалені ключові нормативно-правові акти, що заклали основи для децентралізації та модернізації публічного управління, зокрема закони «Про муніципальний устрій» (1990 р.) [8] і «Про муніципальну власність» (1991 р.) [9]. Ці законодавчі акти визначили засади організації муніципального управління, закріпили поділ між державним управлінням і територіальним самоврядуванням, що відповідало принципам Європейської хартії місцевого самоврядування. Встановлення правових рамок щодо управління муніципальними ресурсами дозволило місцевим громадам ефективніше розпоряджатися своїми бюджетами та формувати власну економічну політику. Місцеве публічне управління почало розбудовуватися як дуальна модель діяльності місцевих органів державної влади й органів самоврядування [3, с. 99].

У процесі реформування адміністративно-територіального устрою у 1990–1991 рр. у Словаччині були здійснені структурні зміни в системі управління. Зокрема, ліквідовано трирівневу ієрархію, яка включала муніципалітет, район та область. Натомість була впроваджена нова модель місцевого державного управління, що складалася з двох рівнів: 38 районів і 121 округу. Органи місцевого державного управління в цей період утворювали роздроблену та складну систему, що викликало сумніви щодо її ефективності [3, с. 100]. Протягом 1990–1992 рр. були здійснені лише перші кроки на шляху до децентралізації влади, тому цей процес залишався незавершеним. Значну частину повноважень у сфері громадських справ було передано від державної адміністрації до органів місцевого самоврядування, проте дієвого механізму вза-

ємодії між центральною владою та місцевими громадами так і не було вироблено. Крім того, у цей період не вдалося створити систему регіонального самоврядування, що зумовлювало дисбаланс у розподілі владних повноважень та уповільнювало реформи у сфері територіального управління. Водночас створено передумови для подальшого реформування системи територіальної організації публічного управління після проголошення незалежності Словацької Республіки у 1993 р., що стало відправною точкою для побудови моделі місцевого самоврядування, базованої на принципах автономії, субсидіарності та фінансової децентралізації.

У перші роки незалежності Словаччини відбувалося формування національної системи державного управління та реформування центральних органів влади. Попри офіційно проголошену необхідність децентралізації, у період 1994–1998 рр. державотворча практика тяжіла до централізації, а за урядування В. Мечіара спостерігалися навіть авторитарні тенденції [7, с. 103]. У 1996 р., після тривалої дискусії між державними діячами, експертами та громадськістю щодо основних підходів до розвитку публічного управління, було ухвалено два ключові закони – «Про територіальний та адміністративний устрій Словацької Республіки» [10] та «Про організацію місцевого державного управління» [11]. При проєктуванні адміністративно-територіального устрою брався до уваги комплекс політичних, економічних, історичних чинників і стандартів ЄС щодо територіальних одиниць (NUTS) [5, с. 44].

Основними цілями змін у другій половині 1990-х рр. проголошувалися: зміцнення самостійності муніципалітетів, забезпечення більшої відповідальності органів місцевого самоврядування, подолання фрагментарності державного управління на місцевому рівні та створення більш раціональної системи адміністративно-територіального устрою. Однак практична реалізація цих змін супроводжувалася значними викликами, зокрема труднощами у фінансовому забезпеченні муніципалітетів, необхідністю перегляду компетенцій органів влади та опором з боку окремих політичних сил, які відстоювали централізовані підходи в управлінні державою. З ухваленням Закону «Про організацію місцевого державного управління» [11], значна частина повноважень центральних органів влади була передана обласним і районним державним адміністраціям, що стало важливим кроком у процесі децентралізації. Водночас у рамках цих реформ, зокрема в окремих галузевих державних адміністраціях на місцевому рівні, спостерігалися суперечливі централізаційні тенденції, що свідчили про складність процесу перерозподілу владних повноважень [1, с. 13]. Попри офіційні заяви про

необхідність децентралізації, у 1993–1998 рр. правлячі коаліції так і не реалізували повноцінний процес передачі владних повноважень на місцевий рівень, обмежившись лише частковою деконцентрацією державної влади. У результаті публічне управління зберігало риси дуальної моделі, в якій розвинена система державного управління поєднувалася з функціонально обмеженим місцевим самоврядуванням.

Питання децентралізації влади знову набуло актуальності після зміни правлячої коаліції у 1998 р. З приходом до влади уряду М. Дзурінди розпочався новий етап реформування територіального публічного управління. Зміни передбачали підготовку Словаччини до майбутнього членства в ЄС, що вимагало відповідності європейським стандартам публічного управління та самоврядування. У 1999 р. уряд ухвалив «Стратегію реформування публічного управління» [12], а у 2000 р. – «Концепцію децентралізації та модернізації публічного управління» [4, с. 86–87]. Ці урядові ініціативи були спрямовані на зміцнення ролі місцевих органів влади, поліпшення їх фінансової спроможності та забезпечення більшої політичної автономії, що сприяло адаптації публічного управління до європейських стандартів і вимог, зокрема в контексті підготовки до вступу Словаччини в ЄС.

Прийняття у 2001 р. законів «Про самоврядування вищих територіальних одиниць» [13] і «Про перехід деяких компетенцій від органів державної влади до муніципалітетів та вищих територіальних одиниць» [14], а також ряду інших правових актів, стало поштовхом для реальної децентралізації влади. Ці закони стали важливим кроком у передачі значної частини повноважень на місцевий рівень, що сприяло зміцненню самоврядування та покращенню ефективності публічного управління.

У 2002 р. правоцентристська коаліція на чолі з М. Дзуріндою здобула перемогу на парламентських виборах, що дало їй можливість продовжити реалізацію реформ і підготовку вступу Словаччини в ЄС. У лютому наступного року був затверджений проєкт подальшого впровадження децентралізації влади. Важливим етапом цього процесу стало ухвалення у травні 2003 р. «Проєкту децентралізації державної влади на 2003–2006 роки» [15], який став концептуальною основою для розробки та впровадження відповідних законодавчих актів. Ці кроки значно сприяли процесу реформ, орієнтуючи на поглиблення децентралізації, підвищення ефективності управлінських процесів і зміцнення самоврядування.

До 2002 р. у Словаччині було запроваджено систему регіонального самоврядування, що включала 8 самоврядних вищих територіальних

одиниць (країв). На регіональному рівні сформувалася т.зв. «симетрична» модель публічного управління, в рамках якої одночасно функціонують органи державного управління та самоврядування [7, с. 104]. Обидва рівні – регіональний і місцевий – є самостійними суб'єктами, які володіють власним майном і фінансами.

Згідно із Законом «Про перехід деяких компетенцій від органів державної влади до муніципалітетів та вищих територіальних одиниць» [14], у період з 2002 по 2004 рр. від органів державного управління до самоврядних структур було передано близько чотирьохсот повноважень. На самоврядний рівень поступово передавалися повноваження у таких сферах як транспорт, наземні комунікації, соціальна сфера, освіта та інші. Цей поетапний процес дозволив забезпечити поступову адаптацію місцевих органів до нових повноважень і створити відповідні механізми управління на місцевому та регіональному рівнях.

Недоліком цього етапу реформування було те, що децентралізація повноважень не супроводжувалася відповідною децентралізацією фінансів, що ускладнювало ефективну передачу функцій від органів державного управління до місцевого самоврядування. Внаслідок відсутності належного фінансового забезпечення, муніципалітети та регіональні органи самоврядування поставали перед труднощами в реалізації своїх завдань. Цей аспект децентралізації був охоплений наступним етапом реформування, що передбачав розробку і впровадження механізмів фінансової децентралізації для забезпечення стабільного фінансування місцевих органів влади.

У 2004 р. було ухвалено пакет законів, що стосувалися т.зв. «фіскальної децентралізації» («Про бюджетні правила територіального самоврядування» [16], «Про бюджетне визначення доходу з податку на прибуток територіального самоврядування» [17] та ін.). Ці законодавчі акти започаткували реформу, спрямовану на посилення фінансової самостійності територіального самоврядування. З 2005 р. у країні почала діяти нова система фінансування муніципалітетів і країв, яка мала на меті реалізацію фінансової децентралізації та зміцнення автономії органів самоврядування при виконанні своїх функцій. Основний акцент реформи полягав у переході від практики дотацій з державного бюджету до фінансування місцевого самоврядування переважно за рахунок податкових надходжень.

У 2004 р. почалася реалізація наступного етапу децентралізації, з акцентом на подальшу деконцентрацію повноважень державних органів і зміцнення спеціалізованого державного управління на рівні країв. Важливим напрямом адміні-

стративно-територіальних реформ у Словаччині стала оптимізація структури та функцій територіального державного управління. Згідно з Законом «Про ліквідацію крайових управлінь» (2007 р.) [18], було проведено перерозподіл повноважень на рівні місцевого державного управління. Компетенції розпущених крайових управлінь були передані районним відділенням із загальною компетенцією для виконання адміністративних функцій на місцевому рівні. Хоча ліквідація крайових управлінь мала на меті підвищення ефективності та якості роботи територіальних державних структур, проблеми в цій сфері не були повністю вирішені [3, с. 102].

Реформи в публічному управлінні та державній адміністрації у цей період супроводжувалися складними процесами децентралізації, деєтатизації, деконцентрації, дезінтеграції, що створювало додаткові виклики для координації між різними рівнями влади [1, с. 16]. Перехід до більш децентралізованої системи вимагав забезпечення чіткої взаємодії між центральними органами влади та місцевими адміністраціями, що потребувало не лише належної правової бази, але й подолання політичних та економічних труднощів. Реалізація стратегії децентралізації у 2002–2006 рр. стала можливою завдяки створенню необхідних умов на правовому, інституційному та політичному рівнях, при цьому найскладніше було забезпечити політичну стабільність через деструктивний вплив парламентських і партійних криз на діяльність правлячих коаліцій.

У липні 2009 р. уряд Р. Фіцо затвердив «Концепцію модернізації територіального самоврядування», яка мала на меті визначити шляхи підвищення ефективності виконання органами місцевого самоврядування переданих державою повноважень [19]. Основними напрямками цієї концепції були посилення економічної ефективності, інформатизації, запровадження системи моніторингу та розвиток людських ресурсів на місцевому рівні. Проте пропозиції щодо реалізації цих заходів були відкладені до парламентських виборів 2010 р., які завершилися перемогою опозиційної коаліції на чолі з І. Радічовою, що призвело до змін у політичному курсі та припинення планованих реформ.

Після повернення до влади уряд Р. Фіцо у 2012 р. розпочав масштабну реформу державного управління в рамках програми ESO (*Efektívna, spoľahlivá a otvorená verejná správa*) [20]. Відповідно до урядової програми та законів «Про деякі заходи в місцевому державному управлінні» (2012 р.) [21] і «Про організацію місцевого державного управління» (2013 р.) [22], була реформована структура органів місцевого державного управління. Зокрема, було ліквідовано визначені спеціалізовані державні відділення на рівні

країв, а на їх місце запроваджені новостворені районні адміністрації. Ці адміністрації стали інтегрованими місцевими органами державної влади, які мали на меті спростити комунікацію громадян з державою, поліпшити надання сервісних послуг, підвищити прозорість та ефективність використання публічних фінансів. Реформа ESO отримала неоднозначну оцінку і чимало критичних зауважень, особливо з боку політичної опозиції. Опоненти відзначали, що реформа призвела до посилення функцій держави та відродження централістських тенденцій. Словацькі дослідники підкреслюють інші проблемні аспекти перетворень: уповільнення комунальної реформи, слабкість інформатизації управління та складність сприйняття системи регіонального самоврядування громадянами [2, с. 21–22]. Процес реформ супроводжувався й іншими викликами, такими як нерівномірний розподіл фінансових ресурсів, складнощі в координації між різними рівнями влади.

ДИСКУСІЯ

В розрізі досліджуваної проблематики ключовими питаннями наукових обговорень є визначення оптимального балансу між централізацією і децентралізацією, забезпечення стабільності та динамічності реформних перетворень, а також вивчення їхнього впливу на ефективність управлінських процесів на різних рівнях. Реформи свідчать про необхідність належної правової підтримки для збереження балансу між національними інтересами та правами місцевих громад, чіткої координації між центральними та місцевими органами. Водночас реформи вимагають і політичної волі для впровадження правових інститутів, а також створення ефективних механізмів контролю та підзвітності місцевих органів. Іншою дискусійною проблемою реформування державного управління в Словаччині є постійний характер змін, що ускладнює стабільність і довіру до реформ [2, с. 21–22]. Нестабільність, зумовлена частими змінами урядових пріоритетів та політичними кризами, призводить до неузгодженостей між нормативною базою і реальними потребами самоврядних структур, створює додаткові адміністративні та фінансові навантаження. Словацький досвід реформ у сфері територіального управління демонструє як успіхи, так і виклики, які можуть стати цінними для розуміння загальних закономірностей децентралізаційних процесів у країнах ЦСЄ.

ВИСНОВКИ

Реформування територіального публічного управління у Словаччині відбулося в рамках кількох етапів, кожен з яких мав відповідне правове підґрунтя, починаючи із закладення нормативних основ децентралізації влади, створення законодавчих умов для розвитку регіонального

самоврядування, адаптації публічного управління до європейських стандартів і впровадження принципу субсидіарності, до поступового перерозподілу повноважень між центральною та місцевою владою, фінансової децентралізації та модернізації адміністративних структур з метою підвищення ефективності управління після вступу до ЄС. Реформування територіального публічного управління в Словаччині стало важливим етапом демократичної трансформації, що дозволило здійснити децентралізацію влади, зміцнити регіональне самоврядування та забезпечити більшу автономію муніципалітетів.

Водночас розбудова територіального публічного управління в Словаччині зіткнулася з низкою

викликів і труднощів, серед яких варто виокремити надмірну політизацію реформ, недостатню прозорість в ухваленні рішень, загострення проблем фінансування місцевого самоврядування, послаблення контролю з боку держави за реалізацією делегованих повноважень. Словацький досвід засвідчує значення комплексного підходу до реформування територіальної організації публічного управління, поєднуючи політичні, правові та адміністративні аспекти. Особливої уваги для подальшого дослідження проблеми заслуговують чинники впливу та виклики, з якими стикалися словацькі уряди, зокрема в питаннях фінансового забезпечення самоврядування і соціально-економічних наслідків реформ.

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК:

1. Búšik, J. (2005). Reformné procesy v štátnej správe [Reform Processes in Public Administration]. In *Dezentralizácia verejnej správy Slovenskej republiky – otvorené otázky – Decentralization of Public Administration in the Slovak Republic – Open Questions* (pp. 8-18). Bratislava: FES [in Slovak].
2. Čirner, M., & Dudinská, I. (2014). Politicko-sociálno-ekonomický a legislatívny kontext reformy verejnej správy v Slovenskej republike [Political, Social, Economic and Legislative Context of Public Administration Reform in the Slovak Republic]. *Súčasný reformy verejnej správy na Slovensku a ich politologické aspekty – Current Public Administration Reforms in Slovakia and Their Political Science Aspects* (pp. 7-30). Prešov: PU [in Slovak].
3. Kováčová, E. (2015). Vývoj verejnej správy v podmienkach samostatnej Slovenskej republiky [The development of public administration in the conditions of an independent Slovak Republic]. *Akta Fakulty filozofické Západočeské univerzity v Plzni – Files of the Faculty of Philosophy of the University of West Bohemia in Pilsen*, 3, 93-114 [in Slovak].
4. Nižňanský, V. (Ed.). (2005). Decentralizácia na Slovensku. Bilancia nekonečného príbehu 1995-2005 [Decentralization in Slovakia: The Balance of an Endless Story, 1995-2005]. Bratislava: ÚV SR [in Slovak].
5. Bobryk, O. (2018). Nedoliky administratívno-terytorialno reformy v Slovatskii Respublitsi [Lack of the Administrative and Territorial Reforms in the Slovak Republic]. *Rehionalni studii – Regional Studies*, 13, 41-46. <http://regionalstudies.uzhnu.uz.ua/archive/13/10.pdf> [in Ukrainian].
6. Hnydiuk, I. V. (2015). Detsentralizatsiia biudzhethnoi systemy: dosvid Slovachchyny ta perspektyva dlia Ukrainy [Budget system decentralization: Experience of Slovakia and prospects for Ukraine]. *Oblik i finansy – Accounting and Finance*, 3, 80-87 [in Ukrainian].
7. Klyuchkovych, A. (2009). Detsentralizatsiia publiclnoho upravlinnia v konteksti demokratyzatsii politychnoi systemy Slovatskoi respubliky [The Decentralization the public government in the context of democratization of the political system in the Slovak Republic]. *Naukovyi visnyk Uzhhorodskoho universytetu. Serii: Politolohiia, Sotsiolohiia, Filosofiia – Scientific Bulletin of Uzhhorod National University. Series: Political Science, Sociology, Philosophy*, 13, 102-105 [in Ukrainian].
8. Zákon o obecnom zriadení [Law on Municipal Establishment] (1990, September 6). *Zbierka zákonov – Collection of Laws*, 369, 1293-1304 [in Slovak].
9. Zákon o majetku obcí [Law on the Property of Municipalities] (1991, March 20). *Zbierka zákonov – Collection of Laws*, 138, 600-603 [in Slovak].
10. Zákon o územnom a správnom usporiadaní Slovenskej republiky [Law on the Territorial and Administrative Arrangement of the Slovak Republic] (1996, July 3). *Zbierka zákonov – Collection of Laws*, 221, 1542-1545 [in Slovak].
11. Zákon o organizácii miestnej štátnej správy [Law on the Organization of Local State Administration] (1996, July 4). *Zbierka zákonov – Collection of Laws*, 222, 1546-1582 [in Slovak].
12. Uznesenie vlády Slovenskej republiky k stratégii reformy verejnej správy v Slovenskej republike [Resolution of the Government of the Slovak Republic on the Strategy for Public Administration Reform in the Slovak Republic] (1999, 18 August). Retrieved from <https://surli.cc/bskbln> [in Slovak].
13. Zákon o samospráve vyšších územných celkov [Law on the Self-Government of Higher Territorial Units] (2001, July 4). *Zbierka zákonov – Collection of Laws*, 302, 3198-3204 [in Slovak].
14. Zákon o prechode niektorých pôsobností z orgánov štátnej správy na obce a na vyššie územné celky [Law on the Transfer of Certain Competences from State Administration Bodies to Municipalities and Higher Territorial Units] (2001, September 20). *Zbierka zákonov – Collection of Laws*, 416, 4482-4530 [in Slovak].
15. Uznesenie vlády Slovenskej republiky k návrhu projektu decentralizácie verejnej správy [Resolution of the Government of the Slovak Republic on the Proposal for the Public Administration Decentralization Project] (2003, 14 May). Retrieved from https://lrv.rokovania.sk/data/att/46566_subor.rtf [in Slovak].
16. Zákon o rozpočtových pravidlách územnej samosprávy [Law on the Budgetary Rules of Territorial Self-Government] (2004, September 23). Retrieved from <https://surl.li/yencff> [in Slovak].

17. Zákon o rozpočtovom určení výnosu dane z príjmov územnej samosprávy [Law on the Budgetary Allocation of Income Tax Revenue to Territorial Self-Government] (2004, September 23). Retrieved from <https://surl.li/ljgaqf> [in Slovak].
18. Zákon o zrušení krajských úradov [Law on the Abolition of Regional Offices] (2007, May 15). Retrieved from <https://surl.li/nxppou> [in Slovak].
19. Koncepcia modernizácie územnej samosprávy v Slovenskej republike [The Concept of Modernizing Local Self-Government in the Slovak Republic]. Retrieved from <https://surl.cc/rypvmf> [in Slovak].
20. Uznesenie vlády Slovenskej republiky k programu ESO [Resolution of the Government of the Slovak Republic on the ESO Program] (2012, 27 April). Retrieved from <https://surl.li/pixmzb> [in Slovak].
21. Zákon o niektorých opatreniach v miestnej štátnej správe [Law on Certain Measures in Local State Administration] (2012, October 18). Retrieved from <https://surl.li/tncityh> [in Slovak].
22. Zákon o organizácii miestnej štátnej správy [Law on the Organization of Local State Administration] (2013, June 19). Retrieved from <https://surl.li/efdaid> [in Slovak].